

Commission de la Mobilité, des
Entreprises publiques et des
Institutions fédérales

du

MERCREDI 1 MARS 2023

Après-midi

Commissie voor Mobiliteit,
Overheidsbedrijven en Federale
Instellingen

van

WOENSDAG 1 MAART 2023

Namiddag

De openbare commissievergadering wordt geopend om 14.07 uur en voorgezeten door mevrouw Kim Buyst.

La réunion publique de commission est ouverte à 14 h 07 et présidée par Mme Kim Buyst.

De teksten die in cursief zijn opgenomen in het Integraal Verslag werden niet uitgesproken en steunen uitsluitend op de tekst die de spreker heeft ingediend.

Les textes figurant en italique dans le Compte rendu intégral n'ont pas été prononcés et sont la reproduction exacte des textes déposés par les auteurs.

[01] Actualiteitsdebat over de situatie van de KMSK en toegevoegde vragen van

- Frieda Gijbels aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De open brief over de KMSKB" (55032741C)
- Pieter De Spiegeleer aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De beschuldigingen van het personeel van de KMSK ten aanzien van de topman ervan" (55032765C)
- Kim Buyst aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De verlenging van het mandaat van de directeur-generaal van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten" (55033627C)
- Nicolas Parent aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De situatie van de directeur van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België" (55033779C)
- Nicolas Parent aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De situatie van het personeel van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten (KMSKB)" (55033780C)
- Guillaume Defossé aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De door het personeel aangekaarte problemen aangaande de directeur van de KMSKB" (55033783C)
- Guillaume Defossé aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De problemen op het niveau van de directie van de KMSKB en cultural governance" (55033784C)
- François De Smet aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De interne situatie bij de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België" (55034621C)
- Daniel Senesael aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De situatie bij de KMSKB" (55034634C)

[01] Débat d'actualité sur la situation des MRBA et questions jointes de

- Frieda Gijbels à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "La lettre ouverte concernant les MRBAB" (55032741C)
- Pieter De Spiegeleer à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Les accusations formulées par le personnel des MRBA à l'égard de leur directeur" (55032765C)
- Kim Buyst à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "La prolongation du mandat du directeur général des Musées royaux des Beaux-Arts" (55033627C)
- Nicolas Parent à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "La situation du directeur des Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique" (55033779C)
- Nicolas Parent à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "La situation du personnel au sein des Musées royaux des Beaux-Arts (MRBA)" (55033780C)
- Guillaume Defossé à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Les problèmes relevés par le personnel concernant le directeur des MRBA" (55033783C)
- Guillaume Defossé à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Les problèmes liés à la direction des MRBA et la gouvernance culturelle" (55033784C)
- François De Smet à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "La situation interne au sein des Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique" (55034621C)
- Daniel Senesael à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "L'état des lieux aux MRBAB" (55034634C)

[01.01] Frieda Gijbels (N-VA): Mijnheer de staatssecretaris, 31 personeelsleden van de KMSKB schreven in december een open brief om een groot aantal wantoestanden aan te klagen. De heer Draguet, de directeur-generaal van de KMSKB, staat hierbij centraal. Het gaat zowel om een problematiek met betrekking tot personeelsbeleid als met betrekking tot het beheer van de collecties en zijn algemene visie. De moeilijke werkomstandigheden en problemen hebben er blijkbaar toe geleid dat meerdere mensen zijn vertrokken, uitgevallen of ontslagen. De brief werd ook aan u bezorgd en

blijkbaar was er na tien dagen nog steeds geen reactie. Het mandaat van de heer Draguet, die al achttien jaar of drie mandaten aan het roer staat van de KMSKB, zou nu worden geëvalueerd met het oog op een mogelijke nieuwe aanstelling voor zes jaar.

Werd de evaluatie van de heer Draguet intussen al uitgevoerd? Zo ja, door wie en wat waren de conclusies? Hebt u de personeelsleden in kwestie ontvangen of hebt u gereageerd op hun schrijven? Zo ja, wanneer?

Bent u op de hoogte van de klachten over morele pesterijen die zijn terechtgekomen bij de preventiedienst? Welke acties zijn daaruit gevolgd?

Op welke manier wordt de werking van de KMSKB gecontroleerd? De activa van de KMSKB staan voor ongeveer anderhalf miljard op de balans. Er is al jaren geen herwaardering meer gebeurd. Hebt u daarop aangedrongen? Zo ja, wanneer? Welke acties zijn daaruit gevolgd?

Hoe is het mogelijk dat het laatste jaarverslag op de website van de KMSKB dateert van 2015? De hyperlinks naar de verslagen van 2016 en 2017 werken immers niet.

Er is kritiek op het feit dat grote delen van de collectie niet worden ontsloten en dat er veel aandacht gaat naar tijdelijke exposities. Wat is uw mening daarover? Wat is de toestand van de stukken die niet zijn ontsloten?

Kunt u een volledig overzicht geven van de werken en de bijhorende waarde van alle collectiestukken van de KMSKB? Op welke manier kan ik die opvragen?

Zou het niet beter zijn als alle federale wetenschappelijke instellingen jaarlijks verslag komen uitbrengen in de commissie van de Kamer? Hoe staat u daar tegenover?

01.02 Pieter De Spiegeleer (VB): Mijnheer de staatssecretaris, collega Gijbels heeft de algemene problematiek al goed geschetst, waardoor ik mij nu beperk tot mijn vragen en in de repliek graag aansluit bij het debat.

Mijnheer de staatssecretaris, wanneer werd u officieel op de hoogte gesteld van de klachten en het op til zijnde of ondertussen lopende onderzoek? Klopt het dat de methode van de aanpak van dat onderzoek, welke dat ook mag zijn, pas in januari jongstleden werd vastgelegd?

De heer Draguet wordt, naar wij aannemen, in deze periode geëvalueerd. Wanneer werd die procedure precies vastgelegd? Zijn er al resultaten van die evaluatieprocedure bekend?

De heer Draguet is aan zijn derde ambtstermijn bezig en wil zijn functie nog langer vervullen, zoals collega Gijbels al heeft geschetst. Heeft dit dossier, met beschuldigingen van het personeel, een invloed op de evaluatie van de heer Draguet zelf?

01.03 Nicolas Parent (Ecolo-Groen): Monsieur le secrétaire d'État, les critiques sont vives à l'encontre du directeur général des Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique (MRBAB), Michel Draguet, en place depuis 18 ans et candidat à un quatrième mandat à la fonction.

Trente-et-un des 176 salariés se sont plaints des conditions de travail et d'un climat de terreur et de mépris mis en place, selon eux, par le directeur. Plusieurs de leurs collègues se sont ensuite joints aux témoignages. Sont cités notamment des propos sexistes, racistes, le mépris du personnel, un management autoritaire et autocentré.

Les travailleurs demandent que l'évaluation du mandat actuel du directeur général intègre leurs témoignages et fasse l'objet de la plus grande transparence.

Si un examen psychosocial sera réalisé par Empreva, ces résultats ne devraient pas être connus avant juin, soit *a priori* après le timing évoqué pour décider ou non de la reconduction de Michel Draguet à la fonction de directeur général des MRBAB.

Par ailleurs, une délégation du personnel aurait été reçue par le comité de direction de BELSPO et

Michel Draguet devrait également être entendu.

Monsieur le secrétaire d'État, quelle est votre appréciation de la situation? Comment les constats relevés par une large partie du personnel ainsi que ses demandes vont-ils être intégrés dans l'évaluation en cours? Selon quel timing la décision concernant le prochain mandat pour la direction des MRBAB sera-t-elle prise? L'examen réalisé par Empreva sera-t-il pris en compte?

Ce sujet n'est pas sans rappeler d'autres situations dans le milieu culturel vécues notamment en Fédération Wallonie-Bruxelles. Partant de constats proches, le gouvernement a travaillé à l'instauration d'un nouveau décret fixant les procédures de recrutement aux fonctions de direction au sein des grandes institutions reconnues dans le secteur des arts de la scène.

Selon les développements du décret, la procédure entourant la nomination de nouvelles directions et la formation des directeurs et des directrices est un élément important pour améliorer le bien-être au travail et pour lutter contre les discriminations et le harcèlement. Le décret s'appuie sur différents principes, dont une meilleure transparence et une objectivation des procédures de recrutement ainsi qu'une limite des mandats dans le temps.

Il s'agit de considérer que ces mandats doivent être temporaires car reliés à la mise en oeuvre d'un projet artistique, culturel, d'une vision proposée à un moment donné par une personne. Outre le bien-être au travail, ces dispositions visent à protéger et à promouvoir la diversité culturelle et la participation de chacun au sein des structures. Ce sont des constats que notre groupe salue et souligne.

On peut voir dans ce décret des considérations inspirantes à l'aune de la situation actuelle au niveau des Musées royaux des Beaux-Arts.

Monsieur le secrétaire d'État, le travail mené en Fédération Wallonie-Bruxelles peut-il inspirer le processus de recrutement en cours? La question de la limite dans le temps du mandat de la direction générale fait-elle l'objet d'une réflexion de votre part? Que proposez-vous pour faire évoluer ce type de mandat et l'intégrer dans une perspective d'amélioration du bien-être au travail, d'une meilleure participation et d'une meilleure diversité dans le projet culturel de l'institution? Enfin, un travail est-il amorcé à ce sujet avec votre collègue en charge des institutions culturelles fédérales?

01.04 François De Smet (DéFI): Madame la présidente, monsieur le secrétaire d'État, en effet, au début du mois de décembre 2022 déjà une partie des salariés des Musées royaux des Beaux-Arts vous ont adressé une lettre ouverte dénonçant de la part de la direction "une mauvaise gestion, un manque de vision claire, des menaces, de l'intimidation, du harcèlement régulier, des conditions de travail qualifiées d'épouvantables et des cas d'épuisement et de burn-out".

Le comité de concertation de base qui s'était réuni suite à cette communication avait décidé de commander une enquête psychosociale confidentielle à Empreva afin de pouvoir dresser des constats potentiels de carence. Cette enquête a, semble-t-il, débuté et devrait livrer ses conclusions au mois de juin.

Mais depuis lors, courant janvier, des plaintes, certes peu nombreuses, sont venues s'ajouter, démontrant tout de même un malaise certain au sein de l'institution. La direction générale des MRBAB a confié ne pas avoir perçu certains signaux de crise. Elle a d'ailleurs proposé que son autoévaluation soit gérée par un bureau externe.

Mes questions sont simples, monsieur le secrétaire d'État. Votre cabinet est-il en contact étroit avec la direction générale dans le cadre de cette situation de crise? Estimez-vous que la direction générale est toujours, aujourd'hui, en mesure d'assurer la responsabilité managériale au sein de l'institution? Une enquête interne a-t-elle été diligentée, sans préjudice de l'enquête psychosociale menée par Empreva?

01.05 Daniel Senesael (PS): Madame la présidente, monsieur le secrétaire d'État, des membres du personnel des Musées royaux des Beaux-Arts se sont ouverts dans une carte blanche du malaise que leur inspire le management de leur institution, en particulier sa direction générale. Celle-ci a, du reste, réagi, tout aussi publiquement, à cette carte blanche.

Il est évident que cette situation est déplorable. Je sais que vous avez à cœur le bien-être des

travailleurs de nos institutions fédérales, tout autant que le rayonnement de ces dernières et le service public culturel qu'elles rendent à l'ensemble de la population.

À ce sujet, quel est l'état des lieux actuel? Un dialogue constructif a-t-il pu être rétabli au sein de l'institution? Des mesures particulières ont-elles été prises pour permettre que celui-ci se déroule de manière sereine et constructive pour toutes les parties? Un calendrier de mesures éventuelles est-il déjà connu?

01.06 Kim Buyst (Ecolo-Groen): Mijnheer de staatssecretaris, het aantal vragen hier toont aan dat de hartenkreten in de pers ons allemaal heel erg aanbelangen. Ik las een aantal getuigenissen waarin personeelsleden vermeldden dat de heer Draguet intimidatie als een stokpaardje zou gebruiken. Het feit dat die brief geschreven is en het feit dat een aantal medewerkers vertrokken of uitgevallen is, zijn toch tekenen aan de wand die aangeven dat er iets fout loopt in het bestuur van het museum. Het is dan ook logisch dat wij, op het moment waarop een eventuele verlenging van het mandaat van die bestuurder op tafel ligt, daar vragen over stellen in het Parlement.

Mijn vraag dateert al van even geleden. Ik heb intussen in de pers kunnen lezen dat de evaluator van BELSPO de tijd heeft genomen om een aantal van die klachten verder te onderzoeken. Normaliter zou er vroeger een uitspraak geweest zijn over de eventuele verlenging, maar er werd tijd gevraagd en genomen om de klachten te bekijken en te kunnen nagaan wat daarvan aan is.

Mijnheer de staatssecretaris, u zult de uiteindelijke en finale beslissing moeten nemen, op aansturen van een advies. Werd de heer Draguet in de afgelopen termijnen ooit geëvalueerd? Wat waren de resultaten van deze evaluaties?

Werd er een objectieve, externe evaluatie gemaakt van de werking van het museum? Ook dat is voor mij heel belangrijk. Wat was daarvan het resultaat? Indien er geen resultaat is, waarom doet men dat niet?

Werden het personeel en de bezoekers bevraagd naar hun tevredenheid over het gevoerde beleid in het museum?

Mijn laatste vraag peilt naar uw persoonlijke mening over een eventuele vierde termijn voor dezelfde persoon aan het hoofd van een culturele of wetenschappelijke instelling. Denkt u dat dit de juiste procedure is?

01.07 Staatssecretaris Thomas Dermine: Dames en heren, bedankt voor uw vragen over dit belangrijke onderwerp, de situatie in de KMSKB.

Le 5 décembre 2022, une lettre rédigée par 31 membres du personnel des Musées royaux des Beaux-Arts de Bruxelles m'a été transmise; son contenu a ensuite largement été diffusé dans la presse, comme vous l'avez mentionné. Cette lettre comporte divers éléments interpellants. Les membres du personnel y décrivent une situation qu'ils estiment problématique au sein des Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique. Ma première réflexion quant à cette situation a été très simple: le bien-être du personnel des musées et donc pas uniquement de la direction opérationnelle des services au public est primordial et, plus généralement, celui de l'ensemble des membres de mon administration et des différentes institutions scientifiques fédérales. De bonnes conditions de travail sont effectivement essentielles et les faits relatés dans la lettre sont préoccupants à cet égard.

De situatie wordt nauw opgevolgd met de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, BELSPO, de sociale partners en mijn kabinet.

Les actions suivantes ont déjà été mises en œuvre. Premièrement, fin décembre 2022, des comités de concertation de base – des organes composés des représentants de la direction et des partenaires sociaux – ont été organisés au sein des MRBAB. Ces comités ont approuvé le lancement d'une enquête psychosociale au sein de la direction opérationnelle "Services au public". Cette enquête est menée par Empreva, partenaire indépendant de l'administration fédérale pour la prévention et la protection des travailleurs. Les résultats sont attendus en juin 2023 et il est possible que le champ d'application de cette enquête soit élargi à l'ensemble du personnel des MRBAB. J'ai des contacts réguliers avec les partenaires sociaux qui m'assurent du bon déroulement du dialogue social dans ce cadre.

Deuxièmement, en date du 13 janvier 2023, j'ai donné instruction à Arnaud Vajda, le président du comité de direction de BELSPO, d'organiser une formation obligatoire sur le leadership humain pour l'ensemble des mandataires du département dans le courant cette année.

Troisièmement, une délégation de membres du personnel a été reçue le 23 janvier 2023 par Arnaud Vajda afin d'objectiver les faits exposés dans le courrier reçu le 5 décembre 2022. Sur la base des éléments pertinents transmis lors de cette réunion, une série de questions ont été adressées à Michel Draguet – le directeur des MRBAB – afin qu'il puisse utilement faire valoir son point de vue par écrit et oralement dans le cadre de sa procédure d'évaluation. J'ai suivi les travaux du président du comité de direction au jour le jour.

Quatrièmement, une assemblée générale du personnel a été organisée par la direction des MRBAB en concertation avec les partenaires sociaux le 31 janvier 2023 afin de communiquer sur la situation et expliquer les modalités de l'enquête menée par Empreva.

Cinquièmement, une communication interne, appuyée par mes soins, a été envoyée par Arnaud Vajda le 3 février 2023 aux membres du personnel. Le bien-être du personnel est au centre de cette communication.

Enfin, j'ai personnellement veillé à apporter une réponse individuelle à toutes les personnes qui se sont directement adressées à moi et à l'administration. Cette dernière a reçu des instructions afin de traiter ces situations individuelles

Er moet op gewezen worden dat Michel Draguet in deze situatie zijn verantwoordelijkheid neemt door open te staan voor de sociale dialoog binnen zijn organisatie en door te reageren op verzoeken van de pers. Mijn kabinet blijft met hem samenwerken aan de kwesties die de instelling aangaan. Bij mijn weten is er nog geen formele klacht ingediend tegen hem, noch bij Empreva, noch bij een andere instelling.

De Koninklijke Musea voor Schone Kunsten worden gecontroleerd zoals elke federale openbare instelling. Ze zijn dus onderworpen aan controle van het Rekenhof, de Financiële Inspectie en het beheerscomité dat belast is met de dagelijkse werking van de instelling. In het algemeen zijn de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten onderworpen aan een administratieve, budgettaire en beheerscontrole, zoals beschreven in het koninklijk besluit van 22 mei 2022.

Het mandaat van Michel Draguet eindigt op 30 april 2023. Hij had op 1 mei 2017 inderdaad een derde effectieve ambtstermijn gekregen na de toekenning van de beoordeling 'uitstekend'.

L'évaluation de Michel Draguet est effectivement en cours comme pour les autres mandataires du département. J'y travaille de concert avec le président du comité de direction, Arnaud Vajda, qui est, selon la réglementation en vigueur, le "premier évaluateur". Pour les mandataires "N-1", je suis le second évaluateur et j'assume pleinement ce rôle. Cela implique notamment que le président du comité de direction, Arnaud Vajda, et moi-même nous concertions avant d'adopter une mention d'évaluation.

Le président et moi-même mettons tout en œuvre pour assurer une évaluation objective des mandataires, parmi lesquels figure Michel Draguet, selon les modalités prévues dans l'arrêté royal du 29 octobre 2001 relatif à la désignation et à l'exercice des fonctions de management dans les services publics fédéraux. Cet arrêté fixe un cadre clair pour les évaluations et nous ne pouvons y déroger.

Le processus d'évaluation de Michel Draguet est donc en cours. Afin d'assurer son déroulement serein, je ne souhaite pas répondre aux questions relatives au fond de ce dossier d'évaluation. Cela vaut d'autant plus qu'à ce stade, je n'ai pas de position arrêtée quant au résultat de l'évaluation de Michel Draguet qui doit se faire sur une base objective, dès lors que le président du comité de direction et moi-même n'avons pas encore eu l'occasion de nous concerter à la suite des entretiens d'évaluation qui ont eu lieu récemment et auxquels je n'ai pas participé.

01.08 Frieda Gijbels (N-VA): Mijnheer de staatssecretaris, ik heb op veel vragen geen antwoord gekregen. Volgt er nog een aanvulling?

De heer Draguet staat open voor een sociale dialoog en de heer Vajda zal proberen de feiten van de fictie te onderscheiden en de zaak te objectiveren. Laten we echter niet vergeten dat de klachten al lopen sinds 2011. In dat jaar, toen hij verantwoordelijk was voor het Jubelparkmuseum, werd al melding gemaakt van zwijgplicht die hij zijn personeel oplegde. In 2014 heeft hij het Jubelparkmuseum moeten verlaten wegens problemen. Hij heeft ondertussen drie mandaten achter de rug waarbij er opnieuw problemen zijn.

Ik zou dus eens goed nadenken als we het hebben over het objectiveren en het scheiden van feiten en fictie. Het feit dat er nog geen formele klachten zijn neergelegd, zou misschien wel eens met dat schrikbewind te maken kunnen hebben. Ik hoop dat dit goed in overweging wordt genomen. Ik hoop ook dat er alleszins wordt gewacht op de uitslag van het onderzoek van de preventiedienst vooraleer er beslist wordt over een eventuele verlenging van zijn mandaat. Elk personeelslid moet worden gehoord en volledig vrijuit zijn of haar mening kunnen geven over de situatie. Ik hoop dat u ten minste het fatsoen hebt om daarop te wachten.

Ik heb geen antwoord gekregen op mijn vraag over het ontbreken van de jaarverslagen. Het laatste jaarverslag dateert van 2015, dat is dus al acht jaar geleden. Dat is onaanvaardbaar. Dat er geen jaarverslagen zijn, kan misschien een detail lijken, maar als er zo'n sfeer is van ontransparant en slecht beleid, dan is dat zeer problematisch. Ik hoop dat u daar belang aan hecht en dat u erachteraan zult gaan.

Grote delen van de collectie zijn niet ontsloten. U hebt niet geantwoord op mijn vraag wat de toestand is van de stukken die niet zijn ontsloten. Het gaat om werken van Bruegel, Rubens enzovoort. Dit is ons kunstpatrimonium en ons erfgoed. Ik hoop dat daar waarde aan wordt gehecht.

U bent ook niet ingegaan op mijn voorstel om de federale wetenschappelijke instellingen ten minste jaarlijks verslag te laten uitbrengen aan de Kamer. Wij zullen als parlementsleden onze verantwoordelijkheid moeten nemen en daar echt op aandringen, want allerlei zaken lopen niet zoals het hoort. Dat gebrek aan transparantie mogen we niet dulden.

01.09 **Pieter De Spiegeleer** (VB): Mijnheer de staatssecretaris, het gebrek aan transparantie is zowat de rode draad in het verhaal en we zien dat ook in uw antwoorden op onze vragen.

U hebt een verpletterende eindverantwoordelijkheid in dit dossier en ik zou op dat vlak niet graag in uw schoenen staan, maar u schuift deze wel van u af, net zoals de heer Vajda van BELSPO. Hij wil de procedures immers afwachten en schriftelijk respons krijgen. Het deksel is echter wel van de pot, want de evaluatie is weer met vijftien à twintig dagen uitgesteld omdat er nieuwe zaken in de pers verschenen zijn. Hoe langer de zaak vooruitgeschoven wordt, hoe langer het potje stinkt en hoe meer dingen er zullen uitkomen, al dan niet met de nodige creativiteit of dramatiek.

Ik wil voor alle duidelijkheid geen advocaat van de duivel spelen. Het is hier echter ook al gezegd dat er reeds in 2011 klachten waren ten aanzien van de heer Draguet. We moeten nu niet afwachten of kijken om nieuwe procedures of evaluatiemethodes te ontwikkelen. Het is een slecht idee om rond de pot te blijven draaien.

U zei ook dat de heer Draguet meewerkt aan het onderzoek en dat hij openstaat voor het sociaal overleg. Het zou echter nogal erg zijn mocht hij dat niet doen. Het meest loyale en sociale wat hij kan doen, zowel tegenover u als tegenover het personeel, is verzaken aan zijn vierde ambtstermijn, maar daarvan is tot heden nog geen sprake. Daardoor moet de polemiek nog een tijdje blijven duren. De storm zal dus nog niet meteen gaan liggen en enkel nog meer slachtoffers maken, in de eerste plaats bij het personeel.

01.10 **Nicolas Parent** (Ecolo-Groen): Monsieur le secrétaire d'État, je vous remercie pour vos réponses. Vous avez commencé par rappeler la nécessité du bien-être ainsi que celle de bonnes conditions de travail. Vous avez également rappelé les différentes initiatives qui ont été prises par vos soins ou par ceux de M. Vajda en vue de la consultation du personnel. Nous pouvons être en partie rassurés par le suivi des plaintes exprimées, ainsi que par leur instruction. Elles ne sont donc pas restées lettre morte.

Cela dit, je comprends vos difficultés, eu égard à la procédure. Vous avez refusé de vous engager sur

le processus d'évaluation. Pour ma part, en tant que parlementaire, j'aimerais savoir à quel point le bien-être et les conditions de travail peuvent représenter des valeurs cardinales dans ce processus. C'est véritablement le nœud du problème. Dès lors, je ne puis que plaider pour que toute cette polémique autour du mal-être du personnel - et encore, les chiffres évoqués peuvent ne constituer que la partie visible de l'iceberg! - soit prise en considération. Je regrette que l'évaluation par Empreva ne puisse aboutir qu'après la nomination du directeur. Si elle est négative, alors que celui-ci est remis en fonction, que se passera-t-il? Pour développer une bonne politique qui soit favorable à un rayonnement de nos institutions, nous avons en effet besoin d'un cadre de travail serein pour le personnel.

Enfin, comme l'a rappelé la collègue Gijbels, ce dossier n'est pas neuf, puisque la polémique revient périodiquement et qu'un problème de gouvernance se pose dans les institutions culturelles fédérales. Nous devons nous atteler à ce chantier un peu plus tard, en posant de nouvelles balises en ce domaine.

01.11 François De Smet (DéFI): Monsieur le président, je n'aurais pas mieux dit que mon collègue Parent, notamment sur les temps opératoires d'une évaluation suivie d'une éventuelle renomination et d'une procédure qui ne délivrerait ses résultats qu'à moyen terme. C'est vrai que cela pose tout de même question, même si je vois bien que le secrétaire d'État fait ce qu'il peut en l'état de la législation. J'espère que, malgré ces différences de temps opératoires, les craintes du personnel seront entendues. Je vous remercie.

01.12 Daniel Senesael (PS): Monsieur le secrétaire d'État, je vous remercie de votre réponse précise, structurée et argumentée. Je retiens en tout cas l'élément qui me paraît essentiel, à savoir la prise en considération du bien-être des travailleuses et des travailleurs. Je vois que vous y veillez tout particulièrement, et je vous en remercie.

01.13 Jan Briers (cd&v): Mijnheer de staatssecretaris, waarvoor doen wij het? Wij doen het, denk ik, voor onze culturele uitstraling in binnen- en buitenland. Die uitstraling krijgen wij dankzij goede managers. Daarom zitten wij samen, om ervoor te zorgen dat onze federale culturele en wetenschappelijke instellingen goed worden geleid. Dat is de enige bekommernis die wij moeten hebben. Collega Parent zegt dat men misschien eens moet kijken naar hoe er in Wallonië en Vlaanderen wordt omgegaan met rekruteringen en benoemingen, maar ik denk dat wij het federaal eigenlijk heel goed doen. Aan het hoofd van onze belangrijkste instellingen staan heel goede mensen, dus ik ga ervan uit dat zij ook op een goede manier worden gerekruteerd.

Peter de Caluwe besliste zelf om zijn carrière bij De Munt te stoppen, omdat hij denkt dat hij daar lang genoeg is geweest, maar wij kunnen daar misschien iets van leren. De heren Dujardin en Draguet zitten ondertussen ongeveer even lang op hun stoel. Ik ken de heer Draguet te weinig om mij over hem uit te spreken, maar de heer Dujardin heeft ervoor gezorgd dat Bozar de belangrijkste culturele instelling in ons land is. Op een bepaald moment moet men echter kunnen zeggen dat het genoeg is geweest. De heer Dujardin was 20 jaar in functie en de heer Draguet ondertussen 18 jaar, denk ik. Zij hebben telkens een termijn van 6 jaar gehad. Bij de heer Dujardin was het probleem zagezegd ook het personeel, maar ik denk dat het verder gaat en dat wij af en toe eens een injectie van vernieuwing moeten durven geven. Hier is dat zowat hetzelfde probleem.

Ik zou niet zoals mevrouw Gijbels durven zeggen dat wij alle culturele en wetenschappelijke instellingen moeten uitnodigen om te komen uitleggen wat hun beleid is – dat is niet onze opdracht –, maar wij moeten het wel veel globaler zien. Ik ben ervan overtuigd, mijnheer de staatssecretaris, dat u ervoor zult zorgen dat het beleid – daar gaat het altijd over – in onze musea voor de toekomst, zeker tegen 2030, een goed beleid is, met de nodige zuurstof en injecties voor vernieuwing. Het is aan u om te weten of dat door de heer Draguet of door iemand anders moet worden uitgevoerd.

01.14 Kim Buyst (Ecolo-Groen): Mijnheer de staatssecretaris, ik had u gevraagd of er zicht is op de tevredenheid van de bezoekers van het museum, omdat dat de graadmeter is om een museumervaring te evalueren. Net als mevrouw Gijbels ben ik op zoek gegaan naar het jaarverslag met bijvoorbeeld de jaarcijfers van de bezoekersaantallen van het KMSKA, maar dat is niet terug te vinden. Volgens mij zijn dat enkele belangrijke elementen die iets zeggen over het management en over iemands visie op die instelling, die hij of zij toch naar een hoger niveau moet willen tillen. Dat moet althans de intrinsieke drijfveer zijn van wie het management van een dergelijk belangrijke instelling opneemt.

Daarbij komen de negatieve reacties van het personeel. Het verheugt mij dat u uw antwoord begon met de woorden dat goede arbeidsomstandigheden ook voor u essentieel zijn. Daarvoor vindt u in de Ecolo-Groenfractie altijd een partner.

Ik hoor dat u al enkele zaken hebt gedaan om de situatie op te volgen, maar ik maak mij wel zorgen als u zegt dat de resultaten van het onderzoek door Empreva pas in juni verwacht mogen worden. Wij weten dat de evaluatie vroeger uitgesproken zal worden. De vraag luidt in hoeverre al die opmerkingen zullen worden meegenomen in de evaluatie.

Het ontbreekt aan een visie van het management. De stem van al die personeelsleden wordt niet gehoord. Daarom vraag ik mij af of het mogelijk is om een evaluatie 'uitstekend' te geven voor een vierde ambtstermijn voor de heer Draguet.

Ter afsluiting wil ik ingaan op wat de heer Briers al zei. Ook ik vraag mij oprecht af of het gezond is dat men vier ambtstermijnen van zes jaar aan dezelfde instelling werkt. Af en toe zijn er nieuwe ideeën nodig en moet men out of the box kunnen en durven denken. Dat is heel moeilijk als men al achttien of binnenkort vierentwintig jaar op dezelfde plaats zit.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

02 **Samengevoegde vragen van**

- **Anja Vanrobaeys aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De uitvoering van de resolutie van 14 maart 2019 betreffende de nazipensioenen" (55031597C)**
- **Sophie Rohonyi aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "Een wetenschappelijke studie over de pensioenen van voormalige nazicollaborateurs" (55034388C)**
- **Daniel Senesael aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De pensioenregeling voor Belgische voormalige collaborateurs van het naziregime" (55034604C)**

02 **Questions jointes de**

- **Anja Vanrobaeys à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "La mise en oeuvre de la résolution du 14 mars 2019 concernant les pensions du régime nazi" (55031597C)**
- **Sophie Rohonyi à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Une étude scientifique concernant les pensions des anciens collaborateurs nazis" (55034388C)**
- **Daniel Senesael à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Le régime des pensions des anciens collaborateurs belges du régime nazi" (55034604C)**

02.01 **Sophie Rohonyi (DéFI):** Madame la présidente, monsieur le secrétaire d'État, il y a déjà quatre ans, notre assemblée a adopté à la quasi-unanimité une proposition de résolution qui avait été initiée par M. Maingain, de mon parti DéFI, visant à mettre fin à un système insupportable, à savoir que des collaborateurs nazis établis en Belgique perçoivent encore de l'Allemagne des pensions pour services rendus au Troisième Reich.

Je me tourne vers vous aujourd'hui, car je suis partagée entre espoir et désespoir. En effet, parmi les demandes très claires qui sont contenues dans cette résolution, aucune n'a abouti. Cela avait pourtant bien commencé, puisque le ministre de la Justice avait pu dégager une liste de 180 noms de potentiels anciens collaborateurs pouvant encore toucher une pension de l'Allemagne. Le problème semble être qu'on ne pourrait pas transmettre cette liste à l'Allemagne et obtenir en même temps de ce pays la fameuse liste des bénéficiaires de cette pension en vue de les croiser, faute de base légale pour ce faire.

Pour faire face à cet obstacle, le ministre de la Justice a organisé, nous a-t-il dit, des réunions avec les ministres chargés des Affaires étrangères, des Finances, mais aussi avec vous-même, qui êtes chargé

de la Politique scientifique, et ce afin d'évaluer comment cette loi pourrait être adaptée. Il serait ressorti de ces réunions, selon le ministre de la Justice et la ministre des Affaires étrangères, que modifier la loi belge est aujourd'hui "difficile voire impossible à faire, malgré les réunions avec mes collègues".

L'espoir me pousse aujourd'hui à vous interpeller sur la dernière piste qu'il resterait à investiguer dans ce dossier, à savoir mettre en place une commission scientifique composée d'experts belges qui pourront parcourir les archives de l'État, prendre contact avec leurs homologues allemands et ainsi procéder à toutes les recherches et vérifications nécessaires pour parvenir à identifier les derniers bénéficiaires de ces pensions abominables.

Monsieur le secrétaire d'État, envisagez-vous de mettre en place cette commission scientifique chargée de faire toute la lumière sur ce régime de pensions et d'en tirer les conclusions qui s'imposent, ou à tout le moins la commande d'une étude sur le sujet? Sinon, pour quelle raison?

N'estimez-vous pas qu'il vaille la peine de faire tout ce qui est possible pour mettre fin à ces pensions?

Réitérez-vous l'engagement de votre gouvernement de mettre fin aux dernières pensions encore versées aujourd'hui? Dans l'affirmative, quelle autre réponse – peut-être différente de celles prévues dans la résolution – pouvez-vous proposer?

02.02 Daniel Senesael (PS): Madame la présidente, monsieur le secrétaire d'État, le 14 mars 2019, la Chambre des représentants adoptait une résolution, que j'ai cosignée, visant à clarifier et à abroger le régime des pensions octroyées aux anciens collaborateurs militaires belges du régime national-socialiste allemand durant la Seconde Guerre mondiale.

Ce texte demandait au gouvernement de récolter et d'envoyer auprès des autorités de la Rhénanie-du-Nord-Westphalie les informations pouvant faire la clarté sur les pensions actuelles et passées accordées par l'Allemagne à d'anciens collaborateurs belges ou résidant en Belgique, tout en plaidant auprès du gouvernement fédéral allemand la fin de ce régime de pensions et de le sensibiliser à l'injustice subie par les victimes du nazisme qui, elles, ne reçoivent aucune allocation.

Par ailleurs, en plus de ces demandes, ce texte décidait de constituer une commission scientifique sur le sujet afin d'établir la liste des bénéficiaires de ces pensions.

Monsieur le secrétaire d'État, pourriez-vous nous faire l'état des lieux, au nom du gouvernement, du partage d'informations avec les autorités de la Rhénanie-du-Nord-Westphalie concernant les pensions actuelles et passées accordées aux collaborateurs du régime nazi?

Quel retour pouvez-vous nous partager concernant la mise en place d'une commission scientifique sur le sujet? Des contacts ont-ils été pris avec votre homologue allemand dans ce cadre? Une étude est-elle déjà en cours de préparation avec les Archives de l'État et, plus précisément, le Centre d'expertise belge sur l'histoire des conflits du XXe siècle (CegeSoma)?

Enfin, des initiatives conjointes au sein du gouvernement fédéral sont-elles prises afin d'avancer plus rapidement sur ce dossier épineux et d'importance pour le travail de mémoire au sein de notre pays?

De **voorzitster**: Mevrouw Vanrobaeys is nog altijd niet aanwezig. U hebt het woord, mijnheer de staatssecretaris.

02.03 Thomas Dermine, secrétaire d'État: Merci pour vos questions sur ce sujet important dans sa dimension symbolique et historique.

Le gouvernement s'est concentré sur la question de cartographier la situation de ces pensions et de vérifier s'il y a encore aujourd'hui sur le territoire belge des collaborateurs condamnés qui perçoivent une pension de l'Allemagne. À cette fin, nous avons envoyé un courrier en date du 7 juin 2021 aux autorités allemandes pour obtenir une perspective sur ces pensions éventuellement versées à des citoyens belges ou à des citoyens allemands résidant sur le territoire belge mais aussi, comme vous l'aviez mentionné dans la résolution, pour effectuer un travail scientifique conjoint sur ces faits historiques.

Nous avons reçu une réponse du ministère allemand des Affaires étrangères le 16 juillet 2021 qui contenait les éléments suivants.

Suite à l'enquête approfondie menée par les autorités allemandes, ont été identifiés 9 cas de citoyens belges ou de personnes résidant en Belgique qui, en date du 16 juillet 2021, recevaient encore une compensation financière en vertu de la législation fédérale allemande en faveur des victimes civiles ou militaires de la Seconde Guerre mondiale. Parmi ces 9 cas, deux sont des personnes qui ont été blessées alors qu'elles étaient enfants ou adolescentes, cinq sont des veuves de guerre et deux sont des soldats de la Wehrmacht, l'armée régulière allemande.

Les autorités allemandes concluent, après une enquête approfondie de chacun de ces cas, qu'aucun élément ne justifie la remise en cause de la légitimité de ces pensions.

À la question de savoir si nos homologues allemands étaient prêts à travailler sur un projet scientifique commun, une certaine retenue a été exprimée, même si une ouverture s'est profilée pour l'étude de la proposition belge.

Avec seulement neuf cas, effectuer une recherche scientifique sur cette question est effectivement d'un intérêt limité, d'autant que ce travail scientifique serait réalisé unilatéralement par la Belgique. Cependant, avec l'étude de la CegeSoma, sous la gestion des Archives générales du Royaume, un travail d'enquête - plus large que ces neuf cas - est prêt à être lancé et serait centré sur les relations belgo-allemandes après 1945 avec des mécanismes tels que *Wiedergutmachung* et le travail sur les obligés de la Wehrmacht dans les cantons de l'Est de la Belgique.

Nos programmes de recherche BELSPO sont en cours de révision. À partir de 2024, les différents établissements scientifiques du royaume auront une nouvelle programmation de recherche. Nous proposerons que cette recherche historique sur ces relations belgo-allemandes d'après 1945 soit un programme introduit par les Archives générales du Royaume. Il se pourrait qu'elles obtiennent un financement. Je ne m'avancerai pas sur son processus de décision qui doit avoir lieu cette année.

Bien évidemment, si les Archives lancent ce processus de recherche, nous ne manquerons pas, comme elles nous l'ont suggéré, d'impliquer le plus possible leurs homologues allemands afin qu'ils étudient la programmation de cette recherche qui faciliterait en effet leurs travaux.

Pour répondre à vos espoirs et désespoirs, madame Rohonyi, je relève que le point positif est qu'à la suite de nos échanges avec le ministère des Affaires étrangères allemand, nous avons pu - et c'est un fait nouveau - identifier les cas et les cartographier. Ils sont au nombre de neuf en Belgique et nous pouvons les catégoriser. En revanche, quant à espérer la possibilité d'un travail scientifique conjoint, nous allons devoir formuler une proposition de recherche plus étendue, que nous soumettrons ensuite à nos homologues allemands. Je vous remercie de votre attention.

02.04 **Sophie Rohonyi** (DéFI): Monsieur le secrétaire d'État, je vous remercie pour votre réponse et, soyons de bon compte, du travail entrepris par le gouvernement pour identifier les cas. Néanmoins, j'avoue qu'il est frustrant - tout comme ce doit l'être pour vous - d'avoir entrepris une démarche d'identification des bénéficiaires de ces pensions, sans pouvoir franchir l'étape ultérieure, qui aurait consisté à mettre fin à ce système. Je sais bien que nous restons tributaires des décisions du gouvernement allemand. Néanmoins, cela reste éminemment injuste.

De même, je vous avoue rester sur ma faim, parce que j'avais pris les devants, avant même que ce travail ne soit entrepris par le gouvernement, en écrivant à la présidente de la Chambre. Je lui ai ainsi rappelé que nous nous heurtions à plusieurs difficultés dans ce dossier et qu'il serait temps d'instituer cette commission scientifique qui doit être financée par le Parlement fédéral - comme l'indiquait textuellement la résolution. La Conférence des présidents m'a répondu que les conditions n'étaient pas réunies, faute d'un soutien du Parlement allemand. Toutefois, la résolution que nous avons votée précise bien que, dans l'impossibilité de constituer une commission mixte belgo-allemande, nous pourrions très bien nous y atteler au niveau national. Or, selon vous, étant donné que seuls neuf cas ont été recensés, l'instauration en Belgique d'une telle commission ne présenterait qu'un intérêt limité.

En effet, neuf cas, c'est peu, mais cela n'en reste pas moins choquant. Ces pensions constituent toujours une gifle à la mémoire des victimes, à celle des résistants, une entorse au travail de mémoire et de paix. Il y a donc sans doute des initiatives qui peuvent encore être entreprises au niveau du CegeSoma et des programmes BELSPO, mais je déduis de votre réponse que leur financement reste incertain. On n'a donc finalement pas été au bout de la démarche dans un dossier qui pourtant, à mon sens, méritait beaucoup plus.

02.05 Daniel Senesael (PS): Merci monsieur le secrétaire d'État pour ces éléments de réponse.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

03 Vraag van Frieda Gijbels aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "Het Klimaatcentrum" (55032300C)

03 Question de Frieda Gijbels à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Le Centre climat" (55032300C)

03.01 Frieda Gijbels (N-VA): Mijnheer de staatssecretaris, het nieuwe Klimaatcentrum is sinds kort van start gegaan. In uw beleidsnota kondigde u aan dat daarvoor een budget van 2 miljoen euro per jaar wordt uitgetrokken.

Hoeveel voltijdequivalenten (vte) worden er aangesteld in dit Klimaatcentrum? Wat is de doelstelling of zijn de doelstellingen van het Klimaatcentrum? Op welke manier zal het Klimaatcentrum worden geëvalueerd? Waarom kunnen die doelstellingen niet worden gerealiseerd binnen het KMI, wat logisch lijkt? Welke toegevoegde waarde heeft een dergelijk Klimaatcentrum in België, aangezien de klimaatproblematiek toch een globaal probleem betreft? Zal dit Klimaatcentrum ook openbare rapporten genereren? Volgens welk ritme? Waar zullen die te vinden zijn?

03.02 Staatssecretaris Thomas Dermine: Mevrouw Gijbels, het Klimaatcentrum beschikt inderdaad over een jaarlijks budget van 2 miljoen euro en wordt geleid door twee vrouwelijke directeurs die eind vorig jaar benoemd werden. Ella Jamsin is de operationeel directeur die op 1 december in functie is getreden. Valerie Trouet van Arizona State University is de directeur Onderzoek die op 1 januari in functie is getreden.

Zij leiden het centrale team van een tiental personen dat de volgende activiteiten en diensten zal ontwikkelen: het onderhouden van betrekkingen met universiteiten en onderzoekscentra; de organisatie van seminars en andere wetenschappelijke activiteiten; de valorisatie van klimaatgerelateerde onderzoeksresultaten; een onestopshop voor de informatiebehoeften van economische sectoren en overheden; een digitaal aanbod van *high performance computing*, alsmede een gegevensopslagcapaciteit; steun bij het zoeken naar internationale subsidies, met name op Europees niveau; steun voor deelname aan intergouvernementele organisaties en internationale onderzoeksprogramma's.

Bovendien kunnen met hetzelfde budget een tiental posities voor promovendi worden gefinancierd, of andere onderzoekersstatuten.

Het Klimaatcentrum is opgericht om drie doelstellingen na te streven. De eerste doelstelling bestaat erin de bestaande middelen voor klimaatonderzoek te coördineren en te versterken tussen de FWI's. Zo zijn er vandaag maar liefst 80 onderzoekers actief binnen de FWI's in dit thema. De tweede doelstelling is een structurele samenwerking met universiteiten en onderzoekscentra tot stand brengen, met het oog op interdisciplinair onderzoek. De derde doelstelling is de ontwikkeling van klimaatdiensten als antwoord op de behoeften van beleidsmakers en sectoren.

Om de 3 à 4 jaar zal ook een externe audit plaatsvinden, die zowel betrekking heeft op de wetenschappelijke als op de bestuurlijke prestaties.

Zoals blijkt uit haar doelstellingen, overstijgen de activiteiten van het Klimaatcentrum de actieradius van het KMI.

Het lijkt me belangrijk dat de klimaatproblematiek van het meest lokale tot het meest mondiale niveau aangepakt wordt. De oprichting van een klimaatcentrum zal significante wetenschappelijke bijdragen leveren aan dit globale probleem en heeft bijgevolg een toegevoegde waarde.

Het Klimaatcentrum is in zijn opstartfase en het zal aan de directeurs zijn om in overleg met het stuurcomité een communicatiestrategie te bepalen. Het Klimaatcentrum zal minstens een jaarlijks activiteitenverslag uitbrengen, maar ik raad het aan een uiterst transparant beleid te voeren met alle stakeholders van de processen.

03.03 Frieda Gijbels (N-VA): Dank u wel. Er wordt inderdaad heel veel onderzoek verricht naar de klimaatproblematiek, ook aan universiteiten en onderzoeksinstellingen als VITO. VITO heeft trouwens ook een klimaatteam dat overheden kan ondersteunen om klimaatbestendig te worden. Het zal vooral zaak zijn om niks dubbelop te doen. Ik hoop dat dit goed wordt bewaakt.

Ik betwijfel of er een apart centrum moet worden opgericht voor de coördinatie van al dat onderzoek. Wetenschappelijk onderzoek blijft een gemeenschapsbevoegdheid. Het lijkt mij een grote bevoegdheidsoverschrijding. Dat er moet worden samengewerkt tussen onderzoeksinstellingen en universiteiten, daar ga ik volledig mee akkoord, maar ik heb er echt mijn twijfels over of dit nodig is. Ik hoop dat dit meer is dan windowdressing en dat het inderdaad een meerwaarde kan betekenen.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

04 Vraag van Frieda Gijbels aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De gegevensdeling door het KMI" (55032682C)

04 Question de Frieda Gijbels à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Le partage de données par l'IRM" (55032682C)

04.01 Frieda Gijbels (N-VA): In uw beleidsnota lezen we dat het KMI naar een open databeleid zal toewerken, conform de Europese richtlijnen.

Welke data zullen op termijn worden gedeeld? Welke data worden nu al openbaar gedeeld? Hoeveel middelen zijn er nodig om te komen tot een open databeleid? Kan u dit specificeren? Waar worden die middelen dan gehaald? Wat is het tijdsplan? Hoe verhouden we ons tot andere landen wat betreft het open databeleid van bijvoorbeeld weergegevens?

04.02 Staatssecretaris Thomas Dermine: Conform de EU-richtlijnen zullen data van het weermodel ALARO, klimatologische waarnemingen, realtime waarnemingen, waarschuwingen en ruwe data van de weerradar gedeeld worden. Data van het weermodel ALARO, uurlijkse waarnemingen van KMI- en skeyes-stations, LIDAR-ceilometerdata, klimatologische statistieken en extreme neerslag per gemeente en tienminuutwaarnemingen van twee KMI-stations zijn al openbaar gedeeld.

Het KMI voorziet vele gebruikers van meteorologische gegevens die in België of in het buitenland zijn verzameld. Als gevolg van de uitvoering van de open data zullen deze gebruikers rechtstreeks toegang hebben tot deze gegevens en niet langer een beroep hoeven te doen op de diensten van het KMI om ze te verkrijgen. Zij zullen die kunnen verkrijgen via de opendatasites die niet alleen door het KMI, maar door alle meteorologische diensten, zullen worden opgezet.

De directe gevolgen van deze wijziging zijn een vermindering van de inkomsten die op ongeveer 620.000 euro per jaar wordt geraamd. Het beheer van de database en de webinterface en de ondersteuning van de gebruikers zullen ook een extra kosten met zich meebrengen van ongeveer 454.000 euro exclusief btw voor het eerste jaar, dus *one shot* en de recurrent. De recurrente kosten bedragen per jaar ongeveer 263.000 euro. Elke openbare autoriteit zal via haar inspecteur van

Financiën een extra budget moeten aanvragen om de gegevens beschikbaar te stellen.

Het KMI heeft nog geen nauwkeurige planning opgesteld. De implementatie zal plaatsvinden naargelang de voortgang van het bovengenoemde budgetdossier. Als wij naar het buitenland kijken, dan hebben Nederland, Duitsland en Luxemburg momenteel hun weergegevens vrij toegankelijk gemaakt. Frankrijk heeft dat, zoals België, gedeeltelijk gedaan.

04.03 **Frieda Gijbels** (N-VA): Mijnheer de staatssecretaris, ik dank u voor uw antwoord. Het lijkt mij logisch dat bijvoorbeeld de gegevens die door het KMI worden verzameld en die met belastinggeld worden betaald openbaar worden gemaakt. Europa dringt daarop aan, dus het verbaast mij dat er nog geen planning is, dat dit niet is uitgewerkt in uw beleidsnota en dat daarvoor geen budget is voorzien. We weten toch al langer dan vandaag dat dit moet gebeuren.

Dat is niet alleen interessant voor burgers, het is ook belangrijk voor de veiligheid. Ik denk daarbij aan het delen van gegevens over de wegtemperatuur. Dat zijn belangrijke zaken waarmee gemeenten aan de slag kunnen. Zij kunnen daarmee bijvoorbeeld hun strooidiensten veel betere adviezen geven wanneer het vriest. Hoe sneller het delen van die data in orde komt, hoe beter voor de veiligheid.

*L'incident est clos.
Het incident is gesloten.*

05 **Question de Benoît Piedboeuf à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "L'implication de la Belgique dans le réacteur expérimental à fusion nucléaire ITER" (55033050C)**

05 **Vraag van Benoît Piedboeuf aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De Belgische betrokkenheid bij de experimentele kernfusiereactor ITER" (55033050C)**

05.01 **Benoît Piedboeuf** (MR): *Monsieur le Secrétaire d'Etat, cher Monsieur Dermine, le réacteur nucléaire expérimental à fusion ITER (International Thermonuclear Experimental Reactor), l'un des plus grands projets scientifiques au monde, mené conjointement par 35 pays dans le sud de la France à Saint-Paul-lez-Durance, est entré dans une phase décisive depuis quelques semaines : la phase de pré-assemblage du réacteur.*

ITER constitue aujourd'hui le plus important ouvrage de génie civil en cours de construction en Europe. Ces composants sont fabriqués en Europe, en Chine, en Inde, au Japon, en Corée du sud et aux Etats-Unis. La raison d'être d'ITER est de faire de la fusion nucléaire une nouvelle source d'énergie. La fusion est la source d'énergie qui alimente le Soleil et les étoiles. Dans les conditions de pression et de température extrêmes qui règnent au cœur de ces corps stellaires, les noyaux d'hydrogène entrent en collision et fusionnent pour former des atomes d'hélium et libérer de considérables quantités d'énergie au cours de ce processus. De toutes les réactions de fusion possibles, c'est la réaction entre le deutérium et le tritium (deux isotopes de l'hydrogène) qui se révèle la plus accessible en l'état actuel de notre technologie.

Si nous parvenons à maîtriser cette technologie, nous pourrions potentiellement disposer d'une énergie surabondante, bon marché, propre et renouvelable.

Monsieur le Secrétaire d'Etat, mes questions sont les suivantes:

*Quelle est la contribution actuelle de la Belgique dans le projet ITER?
Ne serait-il pas porteur que la Belgique s'implique davantage dans la recherche sur cette énergie potentiellement surabondante propre et renouvelable? Je vous remercie de vos réponses.*

05.02 **Thomas Dermine** secrétaire d'État: Monsieur Piedboeuf, en ce qui concerne le projet ITER – International Thermonuclear Experimental Reactor –, c'est un immense projet international, comme vous le soulignez dans votre question, dont la contribution européenne relève de l'entreprise conjointe Fusion4Energy (Fusion4Energy Joint Undertaking) dont le siège se trouve à Barcelone. Cette Joint

Undertaking regroupe la Commission européenne et les États membres. Les représentants belges au conseil d'administration de cette Joint Undertaking sont le SPF Économie (DG Énergie) et le SCK-CEN de Mol comme représentant scientifique.

La participation belge à cette Joint Undertaking et à la politique européenne est du ressort de la compétence de ma collègue, la ministre de l'Énergie, Tine Vanderstraeten, à qui cette question devrait donc être adressée puisque je ne suis pas en charge de ce service. Je suis désolé de cette réponse lacunaire.

05.03 **Benoît Piedboeuf** (MR): Monsieur le secrétaire d'État, j'avais aussi posé cette question à Mme Vanderstraeten mais cela me paraît être également du ressort de la Politique scientifique parce qu'on parle de recherche fondamentale et d'un projet susceptible d'apporter une solution énergétique. Il est donc important de savoir si on s'y applique. Je prends acte de votre réponse. Vous auriez pu vous dispenser de me répondre et renvoyer directement ma question à la ministre – ce que j'ai fait moi-même.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

06 **Samengevoegde vragen van**

- **Frieda Gijbels** aan **Thomas Dermine** (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "Het budget van 50 miljoen euro voor kleine modulaire kernreactoren" (55033343C)
- **Marianne Verhaert** aan **Thomas Dermine** (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "Het onderzoeksbudget voor de SMR's" (55033953C)
- **François De Smet** aan **Thomas Dermine** (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "Het tekort van 50 miljoen euro voor de financiering van het SMR-onderzoek" (55034609C)

06 **Questions jointes de**

- **Frieda Gijbels** à **Thomas Dermine** (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Le budget de 50 millions d'euros pour les petits réacteurs nucléaires modulaires" (55033343C)
- **Marianne Verhaert** à **Thomas Dermine** (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Le budget destiné à la recherche sur les PRM" (55033953C)
- **François De Smet** à **Thomas Dermine** (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Les 50 millions d'euros manquants pour le financement de la recherche sur les SMR" (55034609C)

06.01 **Frieda Gijbels** (N-VA): Mijnheer de staatssecretaris, ik heb u eerder al vragen gesteld over de verschuiving van 50 miljoen euro van het SMR-project voor kleine modulaire reactoren naar het ESA-budget, het ruimtevaartbudget.

In een recente hoorzitting werd door het SCK bevestigd dat 50 miljoen duidelijk is toegekend aan het SMR-project, maar dan vanuit de bevoegdheid van minister Van der Straeten, maar dat over er die andere 50 miljoen die beloofd is vanuit Wetenschapsbeleid, uw bevoegdheid, nog geen duidelijkheid is.

Hoe komt het dat er voor het SCK geen duidelijkheid is? Kunt u eindelijk duidelijkheid geven over het budget voor het SMR-project?

Klopt het dat de 50 miljoen euro die oorspronkelijk bedoeld was voor het SMR-project nu verschoven is naar het ESA-budget? Zo niet, vanwaar is die 50 miljoen voor het ESA-budget dan afkomstig? Kunt u dat specificeren?

Hoe zit het met de overige 200 miljoen euro beloofd aan het ESA? Waar zal dat bedrag worden gevonden?

06.02 Marianne Verhaert (Open Vld): Mijnheer de staatssecretaris, de Belgische regering wil investeren in onderzoek naar innovatieve kleine modulaire reactoren. Zij doet uiteraard een beroep op de kennis en de ervaring van het SCK voor het onderzoek en de ontwikkeling van deze *small nuclear reactors*. Daarvoor krijgt het Studiecentrum uit Mol in de komende vier jaar normaal gezien 100 miljoen euro van de federale regering. Dat geld zal worden gebruikt voor onderzoek naar die kleine reactoren. Die leveren minder radioactief afval op en zijn dus duurzamer dan de huidige reactoren.

Bij de begrotingsopmaak was in uw beleidsnota echter te lezen dat voor het vastleggen van het budget en de programma's van het ESA er volgens de beslissing van 22 en 23 november van de ministerraad voor 2022 en 2023 25 miljoen euro toegevoegd wordt aan het reeds geplande budget. Dit zal worden betaald met de niet-bestede middelen voor het SMR-project in 2022 en 2023.

In de vergadering van de subcommissie Nucleaire Veiligheid van 17 januari 2023 kwam dit ook ter sprake, en bleek het SCK nog niet verzekerd van deze middelen.

Mijnheer de staatssecretaris, zullen de middelen die reeds toegezegd werden, met name de 100 miljoen euro, ook daadwerkelijk vastgelegd worden? Is het SCK ervan verzekerd deze middelen ter beschikking te krijgen? Waarom werden de middelen in 2022 en 2023 omschreven als niet-bestede middelen?

06.03 François De Smet (DéFI): Monsieur le secrétaire d'État, de par le monde, plusieurs entreprises du secteur nucléaire tentent de travailler sur ces petits réacteurs modulaires, que ce soit aux États-Unis, en Chine, en Russie et au Canada. En Europe, c'est surtout le Royaume-Uni et la France qui s'y intéressent.

En Belgique, Tractebel et SCK-CEN prennent l'initiative de développer cette innovation. Le gouvernement a promis d'investir 100 millions d'euros répartis sur quatre ans dans la recherche des SMR.

Sur le plan scientifique, le projet est en cours.

Sur le plan économique, si l'on en croit *L'Écho*, les choses semblent se compliquer. Sur les 100 millions d'euros promis par le gouvernement, seuls 50 millions d'euros relevant de la compétence de la ministre en charge de l'Énergie apparaissent libérés. En revanche, les 50 millions d'euros qui relèvent de votre compétence semblent avoir été hypothéqués, envolés, mis en orbite, si j'ose dire, au profit de l'Agence spatiale européenne (ESA).

En conséquence, où en sont les discussions sur la libération des 100 millions d'euros promis par le gouvernement aux entreprises Tractebel, SCK-CEN afin de développer ces innovations? Qu'en est-il des 50 millions d'euros qui relèvent de votre compétence, celle de la Politique scientifique?

Initialement, le gouvernement s'est entendu pour que cette somme serve au développement des SMR. Seront-ils libérés? Dans l'affirmative, pouvez-vous me préciser la date de la libération de ce montant? Dans la négative, pourquoi ce montant ne sera-t-il plus libéré? À quoi servira-t-il? Doit-on comprendre que l'engagement pris par le gouvernement serait caduc?

06.04 Thomas Dermine, secrétaire d'État: Merci, monsieur De Smet, pour votre métaphore spatiale. Soyez rassuré, ces moyens seront désorbités très bientôt.

Tijdens het begrotingsconclaaf in het najaar heeft de regering ermee ingestemd om de 50 miljoen euro aan begrotingskredieten die in 2022 niet zijn vastgelegd opnieuw toe te wijzen aan het SMR-project, om de vastlegging van middelen in verband met de ESA-bijdrage mogelijk te maken. Dit besluit is gebaseerd op de in 2022 beschikbare middelen, in afwachting van de conclusies van de voorstudie van het SCK-CEN over SMR.

In de begrotingscontrole van 2023 wordt de aanvraag voor 50 miljoen aan vastleggingskrediet opnieuw ingediend. Dit vormt geen risico voor de financieringscapaciteit van het project. In 2023 is voor het SMR-project momenteel 25 miljoen aan liquidatiekrediet in de begroting opgenomen, de helft voor BELSPO en de helft voor de FOD Economie. Dit vormt dus geen risico voor de financieringscapaciteit van het project.

Nous devons être tout à fait clairs et rassurants: il n'y a pas de risque pour le financement du projet. Le gouvernement affiche la volonté d'allouer les moyens prévus à la réalisation du projet sur les SMR.

De conclusies van de voorstudie en het werkprogramma van het SCK-CEN worden momenteel voorgelegd aan de regeringspartners. Op basis daarvan zal het aan de regering zijn om het uitvoeringsschema en het bijbehorende vastleggings- en vereffeningsschema te specificeren. Om de oorspronkelijke ambitie inzake de realisatie van een onderzoeksprogramma voor SMR te kunnen handhaven, zal bij de begrotingscontrole van 2023 opnieuw een verzoek tot vastlegging van de 50 miljoen euro voor SMR worden ingediend. Wij werken samen met de minister van Energie aan dit dossier.

Ik hoop dat ik hiermee alle risico's voor dit project heb kunnen verklaren.

06.05 Frieda Gijbels (N-VA): Mijnheer de staatssecretaris, ik ben toch niet helemaal gerustgesteld, want u zegt dat het verzoek nog moet worden ingediend. Die 50 miljoen euro moet dus nog worden gezocht. Die is er niet, die is naar het ESA. Dat bedrag moet dus nog ergens vandaan komen en ik had graag geweten van waar. Ik had ook graag geweten van waar die extra 200 miljoen euro zal komen die u nog beloofd hebt aan het ESA. U kent de kritieken, niet alleen van onze fractie, maar geuit vanuit verschillende hoeken: hoe competent die astronaut ook is, er was toch nog 250 miljoen euro nodig om een Belgische astronaut de ruimte in te krijgen. Als dat ten koste gaat van het SMR-project, dan is dat bijzonder jammer en onverantwoordelijk.

06.06 Marianne Verhaert (Open Vld): Mijnheer de staatssecretaris, bedankt om duidelijk te bevestigen dat die 50 miljoen euro die van u moet komen niet in het gedrang komt. Dat is van groot belang voor heel dit project en het SMR-onderzoek. Ik heb wel degelijk duidelijk gehoord dat die 50 miljoen euro niet ter discussie staat, waarvoor dank.

Met dit dossier mogen we echt niet talmen. We moeten het ten volle ondersteunen. Innovatie is noodzakelijk, maar dan lijkt het mij belangrijk dat die 100 miljoen euro in zijn totaliteit wordt voorzien.

06.07 François De Smet (DéFI): Monsieur le secrétaire d'État, votre réponse est en partie rassurante, même si je trouve dommage que pour des projets de cette importance, on se retrouve à jongler entre des lignes de tableur Excel. J'entends que cette situation devrait être réglée lors du prochain contrôle budgétaire.

Nous prenons acte de votre engagement à ce que ces 50 millions soient à nouveau soumis aux lois de la gravitation budgétaire.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

07 Question de Daniel Senesael à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Les horaires d'ouverture de la KBR" (55033412C)

07 Vraag van Daniel Senesael aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De openingsuren van de KBR" (55033412C)

07.01 Daniel Senesael (PS): Madame la présidente, monsieur le secrétaire d'État, la KBR est l'une de nos plus importantes institutions scientifiques.

En tant que bibliothèque scientifique nationale, elle met à disposition de nos chercheuses et chercheurs, mais également de l'ensemble de nos citoyennes et de nos citoyens, un vaste patrimoine culturel et historique.

Ouverte au public depuis 1839, elle n'a eu de cesse de développer un cadre d'étude et de réflexion

paisible et calme autour de l'ensemble des publications de la recherche belge.

Récemment, un citoyen m'interpellait pour m'indiquer son désarroi face aux horaires d'ouverture de la bibliothèque. Ouverte de 9 heures à 19 heures jusqu'il y a peu, celle-ci ferme désormais ses portes à 17 heures chaque jour, empêchant de nombreuses personnes d'y accéder en dehors de leurs heures de travail ou de cours.

Je sais que nous partageons le souci de garantir l'accès le plus large à des services publics de qualité. Aussi permettez-moi, monsieur le secrétaire d'État, de vous poser les questions suivantes. Pourriez-vous nous informer des raisons et de la justification de cette modification des horaires de la KBR? Qu'est-il mis en place au sein de cette dernière afin d'accueillir au mieux les personnes désireuses d'y trouver un cadre de travail ou d'étude mais également d'accès aux publications disponibles? L'horaire actuel a-t-il vocation à s'installer dans la durée? La direction de la KBR envisage-t-elle de nouveaux aménagements dans un futur que j'espère proche?

07.02 Thomas Dermine, secrétaire d'État: Monsieur Senesael, jusqu'en mars 2020, c'est-à-dire il y a presque trois ans – le temps file –, la salle de lecture générale de la KBR était ouverte jusqu'à 19 heures.

Cependant, le nombre de lecteurs présents dans cette salle après 17 heures était extrêmement limité et, pour tout vous dire, souvent inférieur au nombre d'employés dont la présence était nécessaire au bon fonctionnement de l'institution et pour assurer la sécurité des personnes et des collections.

Après les fermetures dues à la crise sanitaire, un tout nouveau dispositif a été mis en place. L'heure de fermeture de la salle de lecture générale est effectivement passée de 19 heures à 17 heures. Mais, en même temps, les services au public ont été considérablement élargis. Désormais, il est possible de consulter dans la salle de lecture générale les documents patrimoniaux, des ouvrages de référence et des études spécialisées qui n'étaient auparavant disponibles que dans les salles de lecture thématiques avec des horaires d'ouverture beaucoup plus limités et qui étaient aussi fermées le samedi. En outre, depuis janvier 2022, la salle de lecture générale est à nouveau ouverte le samedi. Des documents de tous types peuvent donc y être consultés toute la journée du lundi au samedi, sur réservation.

Grâce au système de réservation, les documents demandés sont prêts à l'arrivée du lecteur. Il n'y a donc plus de temps perdu pour aller chercher l'ouvrage. Si jamais un ouvrage n'est pas disponible, le lecteur en est informé à l'avance et ne se rend donc pas inutilement à la KBR.

En résumé, pour répondre à votre question, il est vrai que les heures d'ouverture ont été réduites de 19 heures à 17 heures pour des raisons de coûts opérationnels, mais, en même temps, on a élargi les services offerts et on a aussi ouvert, le samedi, l'accès à des documents qui, auparavant, n'étaient pas accessibles ce jour-là.

Depuis janvier 2022, les lecteurs peuvent consulter les collections de la KBR 48 heures par semaine. Ce chiffre est dans la ligne de ceux observés dans les autres bibliothèques nationales de taille similaire. Par exemple, pour la bibliothèque royale des Pays-Bas à La Haye, ce chiffre est de 45 heures, donc 3 heures de moins par semaine qu'en Belgique. Pour la bibliothèque royale du Danemark à Copenhague, ce chiffre est de 44 heures par semaine, c'est-à-dire 4 heures de moins qu'en Belgique.

En matière de consultation, je ne serais pas complet si je n'évoquais pas le fait de tenir compte de l'offre numérique, en pleine extension. Celle-ci est accessible en permanence, 24 heures sur 24 et 7 jours sur 7, via le site de la KBR. Nous voyons de plus en plus de visiteurs faire une utilisation de ces services digitaux plutôt que de l'offre de services *in situ*.

Suite à différentes enquêtes, nous constatons que les attentes et les pratiques des lecteurs ont beaucoup changé. La KBR travaille sans relâche pour pouvoir élargir au maximum son offre en ligne, tout en améliorant son service dans la salle de lecture, qui reste indispensable.

Voorzitster: Marianne Verhaert.

Présidente: Marianne Verhaert.

07.03 Daniel Senesael (PS): Merci, monsieur le secrétaire d'État, pour la qualité et la structure de votre réponse.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

08 Vraag van Frieda Gijbels aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De inbeslagname van federale kunst" (55033689C)

08 Question de Frieda Gijbels à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "La saisie d'objets d'art fédéraux" (55033689C)

08.01 Frieda Gijbels (N-VA): Mijnheer de staatssecretaris, in het kader van de asielcrisis zijn er dwangsommen uitgesproken tegen Fedasil. Omdat de dwangsommen niet werden betaald, heeft de rechter beslist dat er inbeslagnames mogelijk zijn.

Men kan zich voorstellen dat, wanneer die bedragen van onbetaalde dwangsommen oplopen – er is sprake van miljoenen euro's –, men uiteindelijk gaat kijken naar federale eigendommen die niet nuttig zijn voor de dienst, bijvoorbeeld de federale kunstcollecties.

In hoeverre zijn de federale kunstcollecties beschermd tegen inbeslagname? Indien ze niet zijn beschermd, kunt u daar alsnog actie tegen ondernemen?

Indien federale kunstcollecties theoretisch in aanmerking kunnen komen voor inbeslagname, is er dan in een voorkeepsrecht voor de gemeenschappen voorzien?

Zijn er kunstwerken van de federale instellingen in openbare gebouwen, gebouwen van de federale administratie of op ministeriële kabinetten die aan een dergelijke inbeslagname onderworpen zouden kunnen worden? Zo ja, bestaan er overzichten van het aantal werken, hun locatie en waarde? Kunt u me daarvan een kopie (laten) bezorgen?

Werden er al kunstwerken van de federale instellingen in beslag genomen tijdens deze regeerperiode? Zo ja, wanneer, waar, hoeveel en voor welke waarde? Betreft het louter bewarend of ook uitvoerend beslag? Wat is er uiteindelijk met elk van die kunstwerken gebeurd?

08.02 Staatssecretaris Thomas Dermine: Mevrouw Gijbels, de collecties van de federale wetenschappelijke instellingen behoren, in toepassing van de over dit onderwerp gevestigde rechtspraak, tot het openbaar domein en zijn als zodanig niet vatbaar voor beslag. Dat geldt voor zowel de tentoongestelde werken als de collectiestukken die zich in de reserves bevinden.

De plaats waar de kunstobjecten zich bevinden, heeft geen invloed op hun karakter van openbaar domeingoed.

Er werden tijdens deze regeerperiode geen beslagprocedures tegen kunstobjecten van de federale wetenschappelijke instellingen ingesteld.

08.03 Frieda Gijbels (N-VA): Dat stelt me gerust, mijnheer de staatssecretaris.

*L'incident est clos.
Het incident is gesloten.*

09 Question de Benoît Piedboeuf à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Le pôle de cybersécurité militaire" (55033841C)

09 Vraag van Benoît Piedboeuf aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De militaire cybersecuritypool" (55033841C)

09.01 **Benoît Piedboeuf** (MR): *Monsieur le Secrétaire d'Etat, cher Monsieur Dermine, comme on le sait le pôle spatial/incubateur/école ESA de cybersécurité de Redu/Transinne est un pôle majeur de développement scientifique, économique et touristique. Dans le cadre de son développement en matière de cyber sécurité quantique, la Région Wallonne a décidé de financer un démonstrateur quantique et un cyber range et récemment un planétarium, apportant des moyens supplémentaires à ce développement.*

Une rencontre organisée par la défense nationale a eu lieu pour évoquer les besoins et mises en oeuvre de la cybersécurité militaire. Le chef cybersécurité militaire de notre armée, s'est d'ailleurs rendu à Transinne et était enchanté de la possibilité d'installer une antenne de l'armée pour renforcer la formation cyber militaire .

Avez-vous connaissance de ce projet et si oui, pourriez-vous confirmer que cette installation de la cybersécurité militaire se fera en province de Luxembourg afin de développer en partenariat avec les opérateurs sur place une formation en cybersécurité? Je vous remercie de vos réponses.

09.02 **Thomas Dermine**, secrétaire d'État: Monsieur Piedboeuf, j'ai été informé des projets que vous mentionnez dans votre question. Nous partageons notre affection pour le centre spatial de Redu, un des sept centres terrestres de l'Agence spatiale européenne (ESA). Il est essentiel pour la Belgique de conserver l'attractivité de ce centre et d'y localiser un maximum d'activités spatiales.

La Belgique est le cinquième contributeur à l'ESA et il est donc tout à fait logique que notre pays héberge un centre de premier ordre.

La stratégie spatiale belge prévoit de renforcer l'ESEC dans son ensemble, que ce soit pour les activités de monitoring de petits et moyens satellites à Redu ou que ce soit pour les activités d'éducation et du pôle de cybersécurité à Transinne.

Lors du Conseil ministériel de l'ESA à Paris en novembre 2022, notre souscription aux programmes optionnels tels que le programme ARTES (Télécommunications), GSTP (Développement technologique) et au programme d'Éducation a pu être augmentée et permettra de soutenir différents projets en lien avec l'ESEC à Redu.

Je me réjouis donc de tout projet développé en Belgique en lien avec les services développés au sein de l'ESEC.

En revanche, je crains que votre question sur la localisation éventuelle de l'installation en cybersécurité militaire ne doive plutôt être adressée à la ministre de la Défense.

09.03 **Benoît Piedboeuf** (MR): Monsieur le secrétaire d'État, cela a été fait. Il me revient que le centre de cybersécurité militaire serait installé à Charleroi au lieu d'être concentré sur Transinne et Redu. Je pense que, malgré les ambitions de redéploiement économique de Charleroi – contre lesquelles je n'ai rien –, le fait de disperser les moyens n'est pas une bonne idée.

Le responsable de la cybersécurité militaire – qui était d'ailleurs présent ici aujourd'hui – est venu sur le site de Transinne-Redu. Il voulait y installer le centre de cybersécurité militaire, ce qui est d'ailleurs une bonne idée car on sait que la Wallonie consacre beaucoup de moyens au développement. En effet, beaucoup d'investissements ont été réalisés dont des simulateurs quantiques. Il s'agit vraiment d'un lieu majeur.

Je souhaite donc que vous y soyez attentif car je connais votre attachement à Charleroi. Je ne vous mets absolument pas en cause ni d'ailleurs la ministre de la Défense mais il est important d'être cohérent dans le développement des outils wallons qui sont de nature à apporter une plus-value extraordinaire. Nous travaillons d'ailleurs aussi sur le gaming, etc. Il y a plein de développements qui profiteront à tout le pays et pas seulement à la province de Luxembourg que j'affectionne particulièrement. Concentrons-donc les moyens à un endroit afin que cela se déploie. Un certain nombre d'entreprises souhaitent s'y installer y compris des entreprises flamandes avec lesquelles nous sommes en contact. Évitions la dispersion des moyens, je compte donc sur vous pour défendre l'intérêt commun que nous partageons là-dessus.

09.04 **Thomas Dermine**, secrétaire d'État: Nous partageons bien cet objectif, ne refaisons pas de la stratégie de développement économique sur laquelle nous sommes bien d'accord. Les discussions n'ont pas toujours été simples et il y a au sein de l'ESA des directions qui trouvent que cela n'a aucun sens de maintenir un centre opérationnel à cet endroit-là pour des questions d'accessibilité de bassins de main d'œuvre dans les alentours. La position belge a été de défendre ce centre et le maintien des activités comme cela a été fait sous le précédent gouvernement et sous celui-ci.

Par conséquent, je ne voudrais donc en aucun cas être pris en défaut de loyauté par rapport à la défense de ces intérêts belges et singulièrement de ces intérêts dans la belle province de Luxembourg.

09.05 **Benoît Piedboeuf** (MR): J'étais sûr de la réponse du secrétaire d'État et je pense que les décisions qui ont été prises de notamment concentrer la formation en cybersécurité et de rapatrier ce qui était aux Pays-Bas à cet endroit-là va dans le bon sens. Il est certain qu'il faut se battre. En tant que cinquième contributeur, nous avons aussi intérêt à obtenir des retours sur nos investissements.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

10 **Samengevoegde vragen van**

- **Kim Buyst** aan **Thomas Dermine** (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De roofkunst in federale musea en een overkoepelend restitutiebeleid" (55034457C)

- **Pieter De Spiegeleer** aan **Thomas Dermine** (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De roofkunst in federale musea" (55034648C)

10 **Questions jointes de**

- **Kim Buyst** à **Thomas Dermine** (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Les oeuvres volées conservées dans les musées fédéraux et une politique de restitution globale" (55034457C)

- **Pieter De Spiegeleer** à **Thomas Dermine** (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Les oeuvres volées conservées dans les musées fédéraux" (55034648C)

10.01 **Kim Buyst** (Ecolo-Groen): Mijnheer de staatssecretaris, uit recent onderzoek van journalist Geert Sels blijkt dat er meer roofkunst in Belgische musea aanwezig is dan wij op dit moment reeds hebben geïdentificeerd.

Hij volgt de internationale consensus dat men de volledige periode van het nazibewind moet beschouwen, namelijk van 1933 tot 1945, en dat er naast kunst die effectief gestolen werd ook sprake is van dwangverkoop of het onder de prijs moeten verkopen, afstaan of ruilen van werken, onder meer omdat Joden gedwongen werden veiliger oorden op te zoeken. Zo zijn er toch heel wat werken in onze musea waarvan de herkomst onduidelijk is.

Er zijn enkele Joodse families die nu een claim willen indienen om werken die onrechtmatig in onze musea zouden zijn terechtgekomen terug te vragen. Ik heb daarover enkele vragen.

Hebt u kennisgenomen van dat onderzoek en hoe beoordeelt u het? Werden er reeds claims ingediend betreffende geroofde joodse kunst uit de periode? Zo ja, hoe wordt hiermee omgegaan?

Wordt er gewerkt aan de ontwikkeling van een uniform restitutiebeleid, gelijklopend met de regeling die alvast rond koloniale kunst werd uitgewerkt?

Op de interministeriële conferentie van 20 april 2022 werd beslist dat er een nieuw diepgaand onderzoek van publieke collecties zal worden uitgevoerd om de mogelijke aanwezigheid van geroofde joodse kunstwerken op te sporen. Wat is de stand van zaken van dat onderzoek?

Het MSK Gent pleit samen met enkele andere musea voor de oprichting van een vaste commissie roofkunst die claims kan onderzoeken. Hoe kijkt u naar dat voorstel?

10.02 **Pieter De Spiegeleer** (VB): Mijnheer de staatssecretaris, "wat geroofd is, is niet van ons", dat

is een bekend citaat van u, maar de discussie gaat helaas soms over wanneer men iets als geroofd kan beschouwen en wat dat bij ons allemaal kan omvatten.

Roofkunst is dezer dagen een begrip dat leeft en het zal waarschijnlijk nog lang leven. Het is een deel van de geschiedenis – ook pijnlijke delen van onze geschiedenis – dat wij bijna letterlijk in onze musea terugvinden. De restitutie en de modaliteiten daarvan zijn ook actueel en werden reeds in de Kamer behandeld. Uiteraard is dit werk niet af. Dit vraagt opvolging en het onder de loep nemen van dergelijke dossiers in de bredere zin.

Mijnheer de staatssecretaris, ik kreeg graag een stand van zaken van het bilateraal en multilateraal overleg inzake de restitutie van zogenaamde roofkunst. Graag kreeg ik ook zicht op uw samenwerking met uw federale collega, mevrouw Lahbib, en de collega's uit de gewesten die bevoegd zijn voor Cultuur enerzijds en Buitenlands Beleid en Buitenlandse Handel anderzijds. Dit thema kwam in de beleidsnota van mevrouw Lahbib aan bod. Ik vind het belangrijk dat zij kunst in het algemeen als een diplomatiek middel kan gebruiken in bilaterale of multilaterale contacten met andere landen of zelfs regio's.

10.03 Staatssecretaris **Thomas Dermine**: Geachte collega's, ik heb het boek van de heer Sels met veel aandacht gelezen. Ik was zelfs aanwezig op de persconferentie van uitgeverij Lannoo, samen met de heer Sels, om over restitutie te spreken.

Het spreekt voor zich dat ik als staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid vernieuwend onderzoek toejuich en de federale wetenschappelijke instellingen stimuleer om de nieuwe evoluties in het onderzoek mee op te volgen. Zo werd de heer Sels op 24 januari 2023 nog uitgenodigd op de eerste kick-offvergadering van het op te richten expertisecentrum Herkomstonderzoek bij het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium.

In het verleden, vanaf de werking van de commissie-Lucien Buysse in 1999 tot vandaag, zijn er diverse aanvragen tot restitutie of tot financiële compensatie voor verdwenen cultuurobjecten ingediend, die met de nodige zorg zijn behandeld, op basis van beschikbare informatie van de joodse nabestaanden en het resultaat van het historisch onderzoek. Dat heeft geleid tot de restitutie van twee historische klokken, een 17de-eeuwse Vlaamse tekening en, het meest recent, vorig jaar de restitutie van het schilderij *Bloemen* van Lovis Corinth uit de verzameling van de KMSKB.

Na de publicatie van het boek van Geert Sels eind vorig jaar is er bij mijn weten één aanvraag ingediend bij de KMSKB door joodse erfgenamen.

In het strategisch plan dat ik in juli 2022 met de POD Wetenschapsbeleid heb afgesloten werd de oprichting van dit expertisecentrum Herkomstonderzoek opgenomen. Dit expertisecentrum heeft tot doel zich te ontwikkelen als internationale referentie met betrekking tot vragen rond de herkomst van in eerste instantie federale collecties. Er ligt momenteel geen concreet project op tafel rond een uniform restitutiebeleid voor de periode van de Tweede Wereldoorlog, maar ik kan hier ook niet vooruitlopen op het werk van dit nog op te richten expertisecentrum, waaraan ook gevraagd zal worden om beleidsvoorbereidende aanbevelingen te doen.

Ik heb geen weet van een concrete vraag van het MSK Gent, maar momenteel consulteert het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium het wetenschappelijk veld en de erfgoedsector om de behoeftes in kaart te brengen rond de oprichting van dit centrum. Bij deze consultatie worden ook vertegenwoordigers van erfgoedorganisaties en administraties uit de gewesten en gemeenschappen betrokken.

10.04 **Kim Buyst** (Ecolo-Groen): Mijnheer de staatssecretaris, u zult het met mij eens zijn dat dit een leerproces is, met vallen en opstaan, waarbij we ook naar internationale voorbeelden moeten kijken. Het is goed dat men een expertisecentrum opricht. U zegt dat u niet op de zaken wil vooruitlopen, maar dat beleidsaanbevelingen steeds mogelijk zijn. Het zou misschien interessant zijn om te kijken naar wat men in Nederland heeft gedaan, waar men niet op een verzoek wacht om actie te ondernemen, maar waar men op eigen initiatief 3.700 werken heeft onderzocht om na te gaan of die onrechtmatig verkregen zouden kunnen zijn.

Er ligt behoorlijk wat werk klaar voor dat expertisecentrum en ik wil daarbij drie zaken vermelden. Het is belangrijk om te onderzoeken of er internationale voorbeelden zijn waaraan we ons kunnen spiegelen. Daarnaast moeten de musea goed worden begeleid in dit restitutiebeleid. Tot slot meen ik te weten dat de cel Kunst en Antiek bij de federale politie werd opgedoekt, maar dat ze eventueel opnieuw zou worden opgestart. Het kan misschien helpen om te bekijken op welke manier die kan bijdragen in deze materie.

10.05 **Pieter De Spiegeleer** (VB): Mijnheer de staatssecretaris, uw antwoord was meer specifiek gericht op de vraag van mevrouw Buyst. Dat is geen probleem, want de problematiek is dezelfde en vrij algemeen.

Mijn collega's en ik zullen hierover sowieso nog vervolgvragen stellen omdat dit een vrij algemeen thema is, maar ook omdat het in verschillende richtingen werkt. Zo zijn er de resoluties die wij hebben ingediend aangaande de Franse roofkunst, waarvan de Vlamingen en de Belgen, zeker ook het prinsbisdom Luik, historisch gezien het slachtoffer zijn geweest. Die roofkunst is iets wat in verschillende richtingen werkt. Eens een vraag wordt gesteld vanuit een land of een regio gaat de bal aan het rollen en wordt het werk niet alleen interessanter, maar ook omvangrijker. Vandaar dat dit ongetwijfeld vervolgd zal worden en dat er op sommige vlakken misschien ook kleur zal moeten worden bekend.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

11 **Vraag van Frieda Gijbels aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "De stand van zaken betreffende de Einsteintelecoop" (55034637C)**

11 **Question de Frieda Gijbels à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "La situation concernant le télescope Einstein" (55034637C)**

11.01 **Frieda Gijbels** (N-VA): Op 13 februari 2023 vond de interministeriële conferentie voor Wetenschapsbeleid plaats, waaraan u heeft deelgenomen, dacht ik. Hierbij werd er unanieme steun uitgesproken voor de Einsteintelecoop. Zoals u weet zijn de terugverdieneffecten belangrijk voor de volledige Euregio Maas-Rijn. Vorig jaar stelde ik ook vragen over de nabijheid van geplande windturbines in de gemeente Dalhem. U garandeerde de opvolging van dit dossier om geen nadeel te berokkenen aan de Einsteintelecoop.

Welke rol zal de federale overheid spelen? Neemt u uw coördinerende rol op, zoals u eerder aankondigde? Waaruit bestaat die rol? Volgens welk ritme is er overleg ingepland met de deelstaten en andere landen? Worden er federale middelen vrijgemaakt en zo ja, hoeveel? Hoeveel middelen worden door de deelstaten toegezegd?

Op welke manier wordt de *return on investment* verdeeld tussen de deelstaten? Welke conclusies zijn er nog getrokken op de interministeriële conferentie? Is het verslag openbaar raadpleegbaar en waar is dat te vinden?

Wat is de stand van zaken van de windturbines in Dalhem? Welke stappen zijn er gezet? Zal men afzien van windturbines in de perimeter van de Einstein telescoop?

Werden er nog andere themata aangesneden op het interministeriële overleg en zo ja, welke?

11.02 Staatssecretaris **Thomas Dermine**: De Einsteintelecoop is een zeer belangrijk en zeer groot onderzoeksproject, dat een massale impact kan hebben op niet alleen de wetenschappelijke gemeenschap, maar ook op de socio-economische ontwikkeling van de Euregio Maas-Rijn en in België zowel in Vlaanderen als in Wallonië.

Zoals ik al heb uitgelegd, verdedig ik de wetenschappelijke en economische belangen van België in dit project. Daarom heb ik gevraagd dat de federale regering een volwaardige rol in dit ambitieuze project

zal spelen en om dit samen met onze Nederlandse en Duitse collega's te bespreken. De federale administratie bevoegd voor het wetenschapsbeleid werd op de interministeriële vergadering van 13 februari belast met het intra-Belgisch overleg tussen administraties en entiteiten die bij de voorbereidende fase betrokken willen worden.

Wij hadden inderdaad een zeer constructief gesprek met de ministers van de deelstaten, met Jo Brouns voor Vlaanderen en de heer Willy Borsus voor Wallonië. De werkgroep onder leiding van BELSPO zal in de loop van het jaar 2023 een standpunt moeten innemen over de volgende drie punten. Ten eerste, de opstelling van een bestek om onze kandidatuur te positioneren. Ten tweede, de voorwaarden waaronder de samenwerking in België zal worden georganiseerd. Ten derde, het werkschema en de verdeling van de kosten. U begrijpt ongetwijfeld dat de antwoorden op de door u gestelde vragen, namelijk de door de federale Staat toegezegde bedragen en het rendement van een dergelijke onderzoeksinfrastructuur, pas na afloop van deze voorbereidende werkzaamheden kunnen worden gegeven.

Het dossier van de windmolens is zeer belangrijk. Wij moeten er dan ook alles aan doen om een zo aantrekkelijk mogelijk dossier te maken. Met betrekking tot die windmolens in Wallonië, meer bepaald in de kleine gemeente Dalhem, heeft de minister van Economie van het Waalse Gewest, Willy Borsus, ons verzekerd dat de regionale administratie de beslissing van het door de Universiteit van Luik ingestelde beroep tot nietigverklaring zal volgen en dat een moratorium is ingesteld in de omgeving van de telescoop. Er zal dus geen hinder zijn voor de ontwikkeling van de telescoop. De heer Borsus was zeer duidelijk over dit probleem.

11.03 Frieda Gijbels (N-VA): U wilt hier effectief aan werken. U wilt het project volop ondersteunen in de mate dat dat mogelijk is. Ik zou toch willen aandringen dat u vaart zet achter het project. Binnenkort wordt beslist op welke locatie die telescoop zal worden gevestigd. Ik vrees dat België achterophinkt, vooral in vergelijking met Nederland. We moeten zorgen dat niet alles wordt weggesnoept door Nederland voordat wij aan zet komen. Nederland heeft al 1 miljard aan investeringen en eventueel bijkomend 1 miljard toegezegd. Het totale project zal ongeveer 2 miljard bedragen.

Hopelijk gaan we hier met iedereen samen voluit voor. Het is belangrijk voor de regio, voor de verschillende landen, voor de economie, voor de wetenschappelijke ontwikkelingen. Zet hier zo snel mogelijk druk op. Het is goed nieuws dat er uitsluitel is over de windmolens. Zoiets mag dit project inderdaad niet in de weg staan.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

12 Vraag van Jan Briers aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "Het kenniscentrum Herkomst" (55034640C)

12 Question de Jan Briers à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "Le centre d'expertise pour la recherche de provenance" (55034640C)

12.01 Jan Briers (cd&v): Mijnheer de staatssecretaris, onze commissie rond ons koloniaal verleden heeft het niet goed gedaan, maar dat wil niet zeggen dat wij niet goed moeten samenwerken met de drie betrokken landen. Wij moeten beter dan ooit samenwerken en vandaar mijn interesse in uw kenniscentrum herkomst.

Ongeveer een jaar geleden verscheen het bericht dat België een inventaris van 85.000 Congoese objecten aan Jean-Michel Sama Lukonde, de eerste minister van Congo, heeft overhandigd. Van veel van die stukken is nog niet geweten of ze destijds op een rechtmatige manier in België zijn gekomen. Ons land maakte ongeveer 2,3 miljoen vrij om de herkomst te achterhalen. Om dat te doen, wordt werk gemaakt van de oprichting van een nieuw kenniscentrum herkomst. Het centrum zou vanaf dit jaar vorm krijgen bij het Koninklijk Instituut voor Kunstpatrimonium. Ik begrijp dat het centrum in het tweede kwartaal van 2023 met concrete voorstellen en aanbevelingen zou moeten komen.

Kunt u een overzichtelijke stand van zaken meegeven met betrekking tot de oprichting van het kenniscentrum?

Het centrum zou fungeren als een netwerkorganisatie. Verschillende actoren worden betrokken in het onderzoekswerk. Op basis waarvan werden die actoren uitgekozen?

In hoeveel budget werd voorzien en hoeveel werd er uiteindelijk geïnvesteerd in de oprichting van het kenniscentrum?

12.02 Staatssecretaris **Thomas Dermine**: Mijnheer Briers, in het strategisch plan dat ik met de POD Wetenschapsbeleid heb gesloten in juli 2022, werd de oprichting van het expertisecentrum Herkomst opgenomen. Dit centrum zou de bestaande expertise moeten bundelen, zich positioneren als (inter)nationaal referentiepunt en beleidsvoorbereidende adviezen formuleren.

Het Koninklijk Instituut voor Kunstpatrimonium werd gelast met de oprichting van het centrum en op 7 januari jongstleden vond de kick-offvergadering plaats, voorgezeten door het KIK. Op dat overleg werden de doelstellingen en de scope van de werking van het toekomstige centrum besproken. BELSPO, de FOD Economie, het Département Culture van de Fédération Wallonie-Bruxelles, urban.brussels van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, vzw Faro, het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, academische experts van de ULB, UGent en Université Saint-Louis, vzw Blue Shield en zes verschillende federale wetenschappelijke instellingen waren op het overleg uitgenodigd. Op 7 maart 2023 volgt een tweede overleg, waar dieper zal worden ingegaan op de governancestructuur van het centrum.

Ik heb het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium gevraagd om eind maart 2023 verslag uit te brengen van beide consultatiemomenten, teneinde een voorstel over de werking en doelstellingen van het nieuw op te richten centrum aan de regering te formuleren. Meer informatie over dat belangrijke onderzoekscentrum volgt dus de komende weken.

12.03 **Jan Briers** (cd&v): Mijnheer de staatssecretaris, bedankt voor uw duidelijk antwoord.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

13 **Vraag van Jan Briers aan Thomas Dermine (Relance, Strategische Investerings en Wetenschapsbeleid) over "Schone luchtvaart" (55034641C)**

13 **Question de Jan Briers à Thomas Dermine (Relance, Investissements stratégiques et Politique scientifique) sur "L'aviation propre" (55034641C)**

13.01 **Jan Briers** (cd&v): Mijnheer de staatssecretaris, het vliegtuig blijft het vervoersmiddel met de hoogste uitstoot per reiziger. De sector is verantwoordelijk voor om en bij de 15 % van de CO₂-emissies van de vervoerssector. Net zoals voor het wegtransport, is voor de luchtvaart de elektrificatie ook haar toekomst, denken wij. Elektrische vliegtuigen kunnen gebruikt worden voor vluchten tot ongeveer 500 kilometer. Gelet op het feit dat heel wat passagiers in België vluchten nemen korter dan 500 kilometer, moet ons dat blijven intrigeren.

De ontwikkeling van innovatieve technologieën is dus van cruciaal belang voor de toekomst van de luchtvaartsector. Vorig jaar nog trok de regering middelen uit ter ondersteuning van de luchtvaartindustrie voor onderzoek en ontwikkeling op het gebied van schone luchtvaart. Dit jaar zou er een specifieke oproep voor onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten gericht op schone luchtvaart worden gelanceerd.

Mijnheer de staatssecretaris, werd die oproep reeds gelanceerd? Kunt u een overzichtelijke timing weergeven van die projectoproep? Hoeveel budget werd daarvoor vrijgemaakt? Hoeveel daarvan is afkomstig van het Europees Herstelfonds?

Volgen er als vervolg op de eerste oproep nog dergelijke projecten om de luchtvaartsector op de

toekomst voor te bereiden?

13.02 Staatssecretaris **Thomas Dermine**: Mijnheer Briers, ik ben het helemaal met u eens dat een groene transitie in de luchtvaartsector absoluut noodzakelijk en belangrijk is, ook voor onze industrie in België, die heel competitief is in die sector.

De Clean Aviation Joint Undertaking is het belangrijkste onderzoeks- en innovatieprogramma van de EU op dat gebied. Hoewel het nog moeilijk is om een datum te voorspellen voor de invoering van een 100 % elektrisch vliegtuig, wordt gedacht aan hybride oplossingen voor regionale vluchten tegen 2035. De kosten van onderzoek en innovatie in de luchtvaartsector kunnen heel hoog oplopen en renderen pas op heel lange termijn. De Belgische overheid steunt die strategische sector al tientallen jaren door middel van terugbetaalbare voorschotten in het specifieke kader van de Airbusprogramma's.

De covidcrisis van 2020-2021 heeft de luchtvaartsector zwaar getroffen. In het kader van het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht, dat in het voorjaar van 2021 bij de Europese Commissie werd ingediend, was een projectoproep ter ondersteuning van de luchtvaartsector gepland, met een budget van 25 miljoen euro. De Europese subsidie voor het plan, aanvankelijk geraamd op 5,9 miljard euro, werd echter met bijna 25 % verminderd als gevolg van de relatief goede economische prestaties van België in 2021. Het herstelplan moest dus worden herzien.

Bovendien vallen onderzoek en innovatie in de luchtvaartsector onder de bevoegdheid van de regio's, in het kader van hun economisch beleid. De onderhandelingen met onze partners in de regio's met het oog op een nieuw samenwerkingsakkoord hebben, jammer genoeg, geen resultaat opgeleverd. De projectoproep is daarom voor onbepaalde tijd uitgesteld.

Daarnaast heeft de regering-Michel in 2017 beslist om een extra budget van 45 miljoen euro toe te wijzen voor de financiering van onderzoeks- en innovatieprojecten in het kader van het Airbusprogramma. In 2018 en 2019 werden twee projectoproepen gelanceerd, zonder dat het budget volledig werd opgebruikt. Het saldo van bijna 9,8 miljoen euro zou worden besteed aan een oproep voor schoneluchtvaartprojecten, die dit voorjaar zou kunnen worden gelanceerd. Over een tweede wijziging van het samenwerkingsakkoord Airbus A350 van 2008, dat nog steeds van kracht is, wordt momenteel onderhandeld met onze partners in de regio's, om de focus van het programma te verleggen van Airbus naar schone luchtvaart. De federale regering plant momenteel geen verdere initiatieven ter ondersteuning van de luchtvaartsector.

13.03 **Jan Briers** (cd&v): Dank u voor uw antwoord.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

*De openbare commissievergadering wordt gesloten om 16.00 uur.
La réunion publique de commission est levée à 16 h 00.*